

POLSKI INSTYTUT SZTUKI FILMOWEJ

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.

JAROCIN
FREE·WOLNE
MIASTO

**Ziemia to cud, a życie jest tajemnicą – *Home S.O.S Ziemia!* w reżyserii
Yanna Arthusa-Bertranda**

- 1. Sformułuj przesłanie filmu. Zapisz je w postaci haseł lub w formie apelu.**
- 2. Uporządkuj w kolejności chronologicznej, zapisane w formie cytatów z filmu, wydarzenia od momentu powstania życia na ziemi, aż do chwili zmian w klimacie planety.**

Ziemia żywiła, odziewała ludzi i zaspokajała ich potrzeby

Miasta odmieniły los ludzkości

Połowa ludzkości uprawia ziemię, 80% pracuje ręcznie

Dzięki ropie dokonaty się niewyobrażalne zmiany tylko w ciągu 50 ostatnich lat

Każdy gatunek miał do odegrania jakąś rolę.

Ludzi zastępują maszyny

Wszystko żyje w równowadze

Zmieniliście oblicze świata i zagarnęliście najwyższe połacie ziemi, jak żaden gatunek dotąd

Pestycydy wnikają do gleby, powietrza i wody

Rolnictwo powstało od 8 – 10 .000 lat temu

Płoną lasy

Połowa spośród 7 mld ludzkości mieszka w miastach

Znikają odmiany, do których ludzie dochodzili przez setki lat Ludzie przenoszą się do miast

Topi się pokrywa lodowa, powstają góry lodowe, podnosi się poziom wód

Niszczymy cykl życia ssaków morskich

3. W filmie użyto pojęć, których znaczenie nie jest wszystkim znane. Oto ich wyjaśnienie . Przeczytaj je i ułóż zdania z każdym z tych pojęć.

Deforestacja, wylesianie – proces zmniejszania udziału terenów leśnych w ogólnej powierzchni danego obszaru, zazwyczaj skutek antropopresji (np. nadmierne wykorzystanie gospodarcze lasów, zanieczyszczenie środowiska, itp.). Może prowadzić do powodzi, susz, osunięć ziemi i lawin błotnych.

Monokultura – system rolniczy lub leśny polegający na wieloletnim uprawianiu na tym samym obszarze roślin jednego gatunku, bądź o podobnych wymaganiach glebowych np. bawełny, trzciny cukrowej, świerku. Powoduje to szybkie wyjałowienie gleb nawet bardzo żyznych oraz zmianę ich struktury.

W polowej produkcji roślinnej monokultura to uprawianie roślin tego samego gatunku przez wiele kolejnych lat na tym samym polu, prowadzące do zmęczenia gleby i obniżki plonu.

Negatywne skutki monokultury:

- jednostronne wyczerpanie składników pokarmowych z gleby,
- ciągłe pobieranie wody z tych samych warstw,

Erozja -proces niszczenia powierzchni terenu przez wodę, wiatr, siłę grawitacji i działalność człowieka.

Efekty działania erozji

- zmiana rzeźby terenu, a czasami także zmiana struktury podłoża,
- w przypadku erozji skał, efektem jest rozpoczęcie procesów glebotwórczych,
- w przypadku erozji gleby, efektem jest obniżenie jej wartości, a czasem wręcz jej usunięcie i odsłonięcie skalistego podłoża.

Megalopolis (z gr. *megalo-* = 'wielko-', *polis* – 'miasto') – wielkoprzestrzenne układy osadnicze, powstające w wyniku łączenia rozległych, peryferyjnych stref zabudowy jednorodzinnej i związanych z nią usług rozwijających się wokół

4. Niektóre opisy świata przedstawionego są poetyckie. Odszukaj w nich przykłady znanych Tobie środków stylistycznych. Wpisz w odpowiednie rubryki tabeli.

Cytat	Metafora przenośnia	Ożywienie animizacja	Personifikacja uosobienie	Epitet	Powtórzenie
Określenie na maszynę wydobywającą ropę: <i>Metronomy nadziei i złudzeń</i>					
<i>Dzięki energii elektrycznej odbywa się tu co wieczór bajkowy spektakl</i>					
<i>Dni wydają się bladym odbiciem nocy</i>					
<i>Wody Jordanu spłynęły do supermarketów w skrzynkach owoców i warzyw</i>					
<i>Lasy są matką i ojcem deszczu</i>					
<i>Szybko – jeszcze szybciej. Życie toczy się szybko – jeszcze szybciej</i>					

5. Wykonaj ilustrację do wybranego przez siebie środka poetyckiego np. metafory (propozycje w tabeli).
6. Wyjaśnij znaczenie wyrażeń:
 - *model kraju uprzywilejowanego*
 - *amerykański sen*
7. Wykonaj plakat prezentujący przesłanie filmu. Wykorzystaj hasła i apele sformułowane w zadaniu 1.
8. *Rozwiń myśl : Nic nie jest tak bardzo odległe od natury i tak bardzo od niej zależne jak człowiek.*

opracowała: Monika Kula

Wiedza o filmie – film dokumentalny

Przeczytaj wywiad i sporządź krótką notatkę o roli, tematach, wpływie, odbiorcach i twórcach dokumentów.

1. Dla jakiej widowni jest przeznaczony dokument filmowy?

Dokument to taki gatunek, który w odróżnieniu od innych środków artystycznego wyrazu, nie tylko zyskuje publiczność w Europie, ale jest jednym z niewielu mediów cieszących się stale rosnącym zaufaniem społecznym. Widownia, która go wybiera nie chce oglądać dokumentów formatowanych dla telewizji albo rozbudowanych newsów. Decydując się na pełnometrażowy dokument, jest świadoma tego, że sięga po poruszający temat. Zazwyczaj dużą widownię gromadzą filmy prezentujące najgorętsze tematy i miejsca świata, ale jako problemy, a nie sensacyjne i szokujące obrazy. Będą to np. filmy, które opowiadają o walce z tzw. systemem czy filmy przedstawiające problem terroryzmu, zmuszające do zastanawiania się nad tym, czy można inaczej patrzeć na dzisiejszy Islam, wreszcie obrazy, przenoszące w miejsca trochę zapomniane przez Boga, takie jak dzisiejsza Afryka. Dokument prezentuje temat w sposób dla widza nieprzewidywalny i to odróżnia go od wielu produkcji realizowanych dla telewizji.

2. Dlaczego w Polsce nie można obejrzeć dokumentu w kinie?

Można, nie zdarza się to jednak często. Kiedy już się pojawia, wiadomo, że ryzyko jego dystrybucji będzie minimalne – pokazywane są filmy uznawane za pewniaki. Należały do nich np. utwory Michaela Moore'a albo francuski "Być i mieć". Dokument najmniej kompromisowy i najbardziej agresywnie atakujący miejsca, o których mało kto decyduje się opowiadać, z założenia jest skazany na drugi obieg, albo coś co można by nazwać undergroundem. Poza tym Dokument wciąż uznawany jest u nas za twórczość przeznaczoną wyłącznie do prezentacji w telewizji. Jako mało spektakularny wizualnie nie jest atrakcyjny dla kina. Dochodzi jeszcze kwestia formatu telewizyjnego, czyli niezgodności interesów kina i telewizji: format telewizyjny to około pięćdziesiąt minut projekcji, a to długość niezbyt kusząca dla widzów kinowych.

3. Jakie tematy najczęściej poruszane są przez dzisiejsze filmy dokumentalne?

Wszystkie możliwe. Na świecie powstaje bez wątpienia bardzo dużo filmów takich jak "Mikrokosmos" czy "Makrokosmos", albo wspomniane już "Być i mieć", poza tym sporo filmów o sporcie, o człowieku zmagającym się z trudnymi wyzwaniami jak to się dzieje w "Czekając na Joe". Najwięcej emocji i zainteresowania budzą filmy o tematyce społecznej i politycznej. Zglobalizowany świat, w którym w naturalny sposób rozpęd publicystyczny twórców wyhamowywany jest przez szereg ograniczeń, kumuluje się i poszukuje własnych środków wyrazu. Dokumentaliści znaleźli takiego sprzymierzeńca w dokumencie. Pozwala on wypowiedzieć się na te

tematy, o których nie sposób mówić gdzie indziej. Przykładem może być "Korporacja", lub pokazany w tym roku na Planete Doc Review utwór wojującej antyglobalistki Naomi Klein "Przejmowanie fabryk" (The Take). Jest to właściwie sfilmowana publicystyka, ale w dobrym tego słowa znaczeniu, tzn. bojowo nastawiona do rzeczywistości, ale poszukująca pozytywnych przykładów. Tematy podejmowane przez dokumentalistów wiążą się ze wszystkimi tabu, jakie istnieją na świecie. Homoseksualizm, sprawy dotyczące płci, nietolerancji i braku akceptacji, to pola zainteresowań dokumentalistów. Uwagę twórców przyciągają również miejsca konfliktów, w których zagrożone jest życie ludzkie takie miejsca, gdzie istnieją napięcia oficjalnie ukrywane – np. Izrael i Palestyna. W Rosji pomimo tego, że o pewnych tematach nie można mówić oficjalnie, powstają bardzo interesujące filmy, np. dotyczące konfliktu czeczeńskiego. Film "Trzy pokoje melancholii" z kolei dotyka problemu terroryzmu. Oto kolejna przestrzeń, którą dokumentaliści starają się utrwaląć i obserwować. Jest nią także Islam. Na szczęście ludzie myślący starają się go na różne sposoby odczarować, pokazać, że nie wszystko, co dotyczy Islamu musi być od razu najeżone dynamitem. Powstaje też wiele filmów o wybitnych osobowościach. Zawsze dają się one wyprowadzić z osobistych biografii, są bardzo różnorodne, bo w końcu – co życie to osobna opowieść. Zdarzają się więc jako bohaterowie dokumentów muzycy, ale i szaleńcy, tak jak w najnowszym filmie Wernera Herzoga "Biały diament".

4. Jaka jest siła głosu filmu dokumentalnego w dyskusji nad problemami współczesnego świata? Czy możemy podać przykład filmu, który zmienił coś w rzeczywistości?

Sztandarowym, pozytywnym przykładem jest nagrodzony w tym roku Oskarem film "Przeznaczone do burdelu". Brytyjska fotograf Zana Briski, która przez długi czas przyglądała się prostytutkom z dzielnicy czerwonych latarni i ich rodzinom. W pewnym momencie zdała sobie sprawę, jak funkcjonuje to społeczeństwo. Kiedy ktoś raz znajdzie się w społeczeństwie kastowym, to jest mu ciężko się z niego wyrwać. Dokumentalistka postanowiła świadomie przełamać ten cykl, zakłócić go przynajmniej, wpłynąć jakoś na zmianę losu dzieci i o tym nakręciła swój film. Dlatego rozdała aparaty fotograficzne dzieciom prostytutek. Okazało się, że potrafią one w niezwykle ciekawy sposób patrzeć na rzeczywistość, u niektórych z nich ujawnił się wielki talent. Chłopiec z grupy Zany Briski znalazł się w jury dziecięcym World Press Photo. Już dzięki temu stał się kimś innym. Warsztaty zwieńczyły wystawy, o których zrobiło się głośno, stało się to wydarzeniem medialnym w całych Indiach, zaczęła działać fundacja Kids with Cameras i znalazły się środki na to, żeby pomóc tym dzieciom. Duża część uczestników warsztatów stanęła przed możliwością zmiany swojego losu. Ktoś dał im wybór. Dzięki temu niektóre z nich nie trafiły na ulice, tylko do szkół.

Inny przykład, europejski, to warsztaty zorganizowane przez filharmoników berlińskich i sir Simona Rattle we współpracy z brytyjskim choreografem

Roystomem Maldoomem. Wspólnie zorganizowali oni warsztaty dla młodzieży berlińskiej. To była młodzież chciana inaczej, dzieci imigrantów – zagubione, zahukane, zamknięte wewnątrznie. Kilkutygodniowe spotkanie z kimś, kto chciał je jakoś rozruszać, stały się dla nich szansą, aby zaufać światu. Pokazały, że czasem dobrze jest przekroczyć próg inercji i zniechęcenia. Okazało się, że te dzieci doskonale sobie radzą, w wystawieniu Święta wiosny Strawińskiego brało udział 250 osób bez wcześniejszego przygotowania muzycznego. Film okazał się hitem w Niemczech, obejrzało go ponad 400 tys. osób. Na szczęście w Polsce też można znaleźć przykłady – w trakcie Doc Review pokazywane były owoce pracy warsztatu fotograficznego, który odbywał się na Pradze i w bardzo podobny sposób zainteresował nastolatków światem. Postulat wyjścia z własnego getta, towarzyszący niektórym dokumentom, elektryzuje i pobudza widzów, daje silną motywację do tego, żeby próbować coś zmienić. Zwłaszcza jeśli widzą, że komuś się to udaje.

5. Jaka jest rola twórcy dokumentu – czy ma on tylko wskazywać problem, czy również prezentować swoje stanowisko?

Dokumentaliści chętnie mówią o prostytucji nieletnich w Indiach, o głodzie albo treningu dzieci na samobójców-zamachowców. Sam fakt, że podejmują taki temat, już wpływa na sposób myślenia o tych problemach. Twórca, sięgając po medium dokumentalne, wyraża swoją opinię. W końcu kamerę zwraca w tym, a nie innym kierunku, podobnie jest z montażem, muzyką i stosunkiem do bohaterów. Tu pojawia się kwestia różnicy między dokumentem i reportażem, czy też działaniem newsowo-korespondencyjnym. To są zupełnie inne sposoby konstruowania wypowiedzi i inne sposoby kontaktowania się z rzeczywistością. Twórcy, którzy zajmują się tylko dokumentem, nie potrzebują zastanawiać się nad tym, jaka jest rola dokumentalisty. Uważam, że jeżeli chodzi o kontakt z rzeczywistością, to jest ona z gruntu moralna. Dokumentalista musi być świadomy tego, że pojawiając się w cudzym środowisku, może mieć wpływ na to, co się w nim dzieje teraz i później. Realizacja określonego tematu to zawsze kwestia czasu, nie da się opowiedzieć historii dokumentalnej bez jego przemyślenia, odpowiedniego przygotowania, długiego kontaktu z bohaterami, inaczej będą to opowieści robione po łebkach, wybiórcze i skazane na przypadkowość. W tym sensie jest to bardzo moralna i uczciwa robota.

O filmie dokumentalnym, jego roli we współczesnym świecie i jego widzach w odpowiedzi na kilka pytań opowiada Michał Bielawski, rzecznik prasowy tegorocznego Planete Doc Review, autor audycji Tropem dokumentu, emitowanej w 2 programie Polskiego Radia.

[forum.czasopism.pl]